

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра менеджменту та бізнес-адміністрування (602)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

_____ Ірина СКАЧКОВА
(підпис) (ініціали та прізвище)

«29» серпня 2025 р.

**СИЛАБУС
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ У ПРОЄКТАХ

Галузь знань: D Бізнес, адміністрування та право

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: D3 Менеджмент

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Логістика та управління проектами в бізнесі

(найменування освітньої програми)

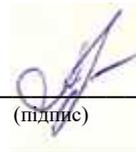
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Силабус введено в дію з 01.09.2025 року

Харків – 2025 р.

Розробник: Бондарєва Т.І., доц. каф. 602, к.т.н., доцент

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні
кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування

(назва кафедри)

Протокол № 1 від « 29 » серпня 2025 р.

Завідувач каф. 602, к.т.н, доцент

(Посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Валентина ГАТИЛО

(ініціали та прізвище)

Погоджено з представником здобувачів освіти:

Здобувач другого (магістерського) рівня

(підпис)

Крістіна ГОРДІЄНКО

(ініціали та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Бондарєва Тетяна Іванівна, кандидат технічних наук, доцент, учений секретар університету, доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування. Стаж науково-педагогічної роботи 25 років. Розробник та викладач дисциплін: «Управління якістю в проєктах», «Управління ризиками в проєктах», «Управління якістю та ризиками в умовах сталого розвитку».

Напрями наукових досліджень: сучасні технології управління проєктами та програмами, ризик-менеджмент, менеджмент якості.

Е-mail: t.bondariva@khai.edu

Робоче місце: аудиторія 132 головного корпусу.

2. Опис навчальної дисципліни

Форма здобуття освіти	<i>Денна, заочна</i>
Семестр	<i>2-й</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Тип дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Обсяг дисципліни: кредити ЄКТС / кількість годин	денна: 4 кредити / 120 год. (48 аудиторних, з яких: лекції – 32, практичні – 16, СРЗ – 72); заочна: 4 кредити / 120 год. (6 аудиторних, з яких: лекції – 2, практичні – 4, СРЗ – 114)
Види навчальної діяльності	Лекції, практичні заняття, самостійна робота
Види контролю	Поточний, модульний та семестровий контроль (іспит)
Пререквізити	Управління проєктами та програмами в бізнесі
Кореквізити	Освітні компоненти, які забезпечують освітній процес паралельно із даним компонентом.
Постреквізити	Кваліфікаційна робота магістра, Передатестаційна практика

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у здобувачів освіти поглиблених теоретичних знань і практичних навичок з ідентифікації, аналізу, оцінювання та управління ризиками у проєктній діяльності, а також розвиток здатності приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням невизначеності, складності проєктного середовища та вимог сучасного бізнесу.

Завдання: ознайомлення здобувачів із сучасними концепціями, підходами та стандартами управління ризиками у проєктах, розкриття методів і інструментів ідентифікації, якісного та кількісного аналізу ризиків, навчання розробленню та впровадженню заходів з реагування на ризики, а також формування вмінь інтегрувати управління ризиками у загальну систему проєктного менеджменту з метою підвищення ефективності та результативності проєктів.

Після опанування дисципліни здобувачі набудуть загальних компетентностей:

- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);

спеціальних компетентностей:

- СК2. Здатність встановлювати цінності, бачення, місію, цілі та критерії, за якими організація визначає подальші напрями розвитку, розробляти та реалізовувати відповідні стратегії та плани;

- СК7. Здатність розробляти проєкти, управляти ними, виявляти ініціативу та підприємливість;

- СК9. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, приймати обґрунтовані управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію;

- СК10. Здатність до управління організацією та її розвитком;

- СК11. Здатність у розробці, плануванні та реалізації бізнес-проєктів і програм, використовуючи сучасні підходи, ефективне управління командами, комунікаціями та ресурсами;

- СК12 – здатність до ефективного управління ризиками у проєктах та застосування міжнародних стандартів управління якістю.

Очікується, що після опанування дисципліни здобувачем будуть досягнуті наступні програмні результати навчання:

- РН4 – обґрунтовувати та управляти проєктами, генерувати підприємницькі ідеї;

- РН6 – мати навички прийняття, обґрунтування та забезпечення реалізації управлінських рішень в непередбачуваних умовах, враховуючи вимоги чинного законодавства, етичні міркування та соціальну відповідальність;

- РН13 – вміти планувати і здійснювати інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення організації (підрозділу);

- РН14 – використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології та теоретичні знання з проєктного менеджменту для ефективного управління бізнес-проєктами на всіх стадіях їх життєвого циклу;

- РН15 – ідентифікувати, оцінювати та мінімізувати ризики у бізнес-проєктах та впроваджувати ефективні методи управління якістю.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Загальні поняття теорії управління ризиками

Тема 1. Поняття і основні характеристики ризику.

Історія виникнення науки про ризики. Поняття ризику. Основні характеристики ризику. Класифікація втрат від ризиків

Самостійна робота здобувачів: Опрацювання матеріалу на тему Огляд існуючих підходів до визначення поняття ризику. Формування питань до викладача. Підготовка до поточного тестування.

Тема 2. Класифікація ризиків

Класифікаційні ознаки ризиків. Основні види ризиків. Типові ризики проєкту

Самостійна робота здобувачів: Опрацювання матеріалу на тему Огляд існуючих класифікацій ризиків. Формування питань до викладача. Підготовка до поточного тестування.

Тема 3. Методи аналізу і оцінювання ризиків

Загальна схема процесу управління ризиками. Методи виявлення та аналізу ризиків. Методи кількісної оцінки ризиків

Самостійна робота здобувачів: Опрацювання матеріалу на тему Огляд правил теорії імовірності, законів розподілу імовірної величини, розрахунку її характеристик. Формування питань до викладача. Підготовка до поточного тестування.

Тема 4. Методи управління ризиками

Фінансування методів управління ризиками. Зниження, уникнення ризику. Розподіл ризику. Самострашування, збереження ризику. Страхування, передача ризику.

Самостійна робота здобувачів: Опрацювання матеріалу на тему Традиційні прийоми формування премій за ризик. Формування питань до викладача. Підготовка до поточного тестування.

Модульний контроль 1

Змістовий модуль 2. Процеси управління ризиками в проєктах

Тема 5. Ідентифікація проєктних ризиків

Поняття і характеристики проєктного ризику. Ідентифікація проєктних ризиків

Самостійна робота здобувачів: Опрацювання матеріалу на тему Технічний аналіз у ризик-менеджменті. Формування питань до викладача. Підготовка до поточного тестування.

Тема 6. Процесна модель проєктного ризик-менеджменту

Принципи управління проєктними ризиками. Процеси управління ризиками проєкту

Самостійна робота здобувачів: Опрацювання матеріалу на тему Експертні методи у ризик-менеджменті. Використання теорії прийняття рішень в управлінні ризиками проєктів. Формування питань до викладача. Підготовка до поточного тестування.

Тема 7. Впровадження системи управління ризиками проєктів (СУРП)

Поняття та основні характеристики СУРП. Проєкт впровадження СУРП. Самостійна робота здобувачів: Опрацювання матеріалу на тему Використання теорії ігор для моделювання ризикових ситуацій. Моделювання випадкових величин. Формування питань до викладача. Підготовка до поточного тестування.

Модульний контроль 2

5. Індивідуальні завдання

Виконання розрахункової роботи на тему: «Розроблення плану управління ризиками проєкту ...».

6. Методи навчання

Словесні (пояснення, розповідь, бесіда, навчальна дискусія та ін.); наочні (ілюстрування, демонстрування) та практичні (практичні роботи, індивідуальне опитування, тестування).

7. Методи контролю

Контроль і оцінювання якості набутих знань, умінь та практичних навичок студентів має системний характер, базується на принципі наскрізного контролю, який дозволяє забезпечити взаємозв'язок між усіма видами навчального процесу: лекції, практичні, самостійна та індивідуальна робота студента, поточний контроль, іспит.

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного

контролю, письмового модульного контролю, підсумкового контролю у вигляді письмового іспиту.

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	4	0...20
Неформальна освіта (за наявності сертифікату)	0...5	1	0...5
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Змістовний модуль 2			
Виконання і захист практичних робіт	0...5	4	0...20
Неформальна освіта (за наявності сертифікату)	0...5	1	0...5
Модульний контроль	0...25	1	0...25
Усього за семестр			0...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Для отримання доступу до іспиту необхідно протягом семестру набрати мінімум 30 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача освіти протягом семестру

Задовільно (60-74). Мати мінімум знань та умінь. Відпрацювати та захистити всі практичні роботи та індивідуальне завдання.

Добре (75 - 89). Твердо мати мінімум знань, виконати усі завдання. Показати вміння виконувати та захищати всі практичні роботи та індивідуальне завдання в обумовлений викладачем строк з обґрунтуванням рішень та заходів, які запропоновано у роботах.

Відмінно (90 - 100). Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Досконально знати всі теми та уміти застосовувати одержанні знання.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Здобувачі освіти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, повинні протягом тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені заняття мають бути відпрацьовані на найближчій консультації протягом тижня після їх пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання пропущених занять шляхом виконання індивідуального письмового завдання.

Дотримання вимог академічної доброчесності здобувачами освіти під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи здобувачів освіти будуть їх оригінальними дослідженнями або міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування викладачем незалежно від масштабів плагіату чи обману. У разі виконання індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту під час перевірки на плагіат, есе – 70 %.

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenti/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Система управління ризиками проєктів підприємства / Навч. посіб. для студентів : гриф МОН України /; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харків. авіац. ін-т". - Харків. - Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського "Харк. авіац. ін-т", 2012. - 232 с.

2. Управління якістю та ризиками у проєктах / Консп. лекцій – Х. : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2022. – 93 с.

3. Розроблення плану управління ризиками / Навч. посіб. з практикуму – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2018. – 54 с.

4. Кількісне оцінювання ризиків / Навч. посіб. – Х.: Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2020. – 48 с.

1. Рекомендована література

Основна література:

- 1 Вітлінський В. В. Управління ризиками : навчальний посібник. – Київ : КНЕУ, 2016.
- 2 Балабанова Л. В., Холод В. В. Управління ризиками : навчальний посібник. – Київ : Центр учбової літератури, 2018.
- 3 Петруня Ю. Є. Основи управління ризиками : навчальний посібник. – Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020.
- 4 Литвиненко О. В. Проектний менеджмент: управління ризиками : навчальний посібник. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021.
- 5 Керівництво з управління проектами (PMBOK® Guide). Розділ «Project Risk Management» : навчальне видання. – Newtown Square : PMI, 2021 (український переклад).

Допоміжна література:

1. Ілляшенко С. М. Менеджмент ризиків : навчальний посібник. – Суми : Університетська книга, 2019.
2. Бушуєв С. Д., Бушуєва Н. С. Креативні технології управління проектами та програмами : навчальний посібник. – Київ : Самміт-Книга, 2017.
3. Верба В. А., Загородніх О. А. Проектний менеджмент : навчальний посібник. – Київ : КНЕУ, 2019.

Нормативні документи та стандарти:

1. ДСТУ ISO 31000:2018. Менеджмент ризиків. Принципи та настанови. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2018.
2. ДСТУ ISO 21500:2014. Керівництво з управління проектами. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2015.

12. Інформаційні ресурси

Сторінка дисципліни знаходиться за посиланням:

<https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=9584>